

آیه ۲۳۷

واژه: فَرَضْتُمْ: فرض کردید، قرار گذاشتید.

۶- حکم طلاق پس از تعیین مهریه

در صورتی که مرد زنی را که با مهریه معین عقد کرده، اما هنوز با او همبستر نشده است، طلاق دهد، نصف مهریه بر عهده مرد است و باید به زن بپردازد؛ مگر این که زن گذشت کند و از آن درگذرد که دیگر مرد چیزی را پرداخت نمی کند و یا این که مرد از نصف دیگر درگذرد و تمام مهریه را بپردازد؛ اگرچه صورت دوم به تقوا و بزرگواری نزدیک تر است؛ زیرا در هر صورت، مرد در این ماجرا بر شخصیت اجتماعی و عاطفی زن لطمه وارد کرده است و با این احسان می تواند به جبران این ناراحتی بپردازد.

۷- ضرورت گذشت و فداکاری در زندگی زنashویی

مجموعه مطالب این آیه، بر دو اصل اساسی رعایت عَرَف و احسان در مسائل زنashویی (اعم از ازدواج، طلاق و ...) تأکید نموده و تذکر می دهد که حتی طلاق و جدایی نباید آمیخته با نزاع و کشمکش و تحریک روح انتقامجویی باشد؛ بلکه باید بر اساس بزرگواری، احسان، عفو و گذشت باشد؛ زیرا اگر مرد و زنی نتوانند با هم زندگی کنند و به دلایلی از هم جدا شوند، دلیلی ندارد که میان آنها عداوت و دشمنی حاکم گردد.

پیام: بنای زندگی باید بر این باشد که در زندگی به همدیگر نیکی کنید و زندگی تان بر اساس عفو و گذشت و نیکی و احسان باشد. «وَلَا تَسْأُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ».

بسم الله الرحمن الرحيم

آیه ۲۳۴

واژه: يَذْرُونُ: باقی می گذارند. (وَذَر: به جا گذاردن)

۱- عده وفات

یکی از مسائل و مشکلات اساسی زنان، ازدواج، بعد از مرگ شوهران شان است. از آن جا که ازدواج فوری زن با همسر دیگر بعد از مرگ شوهر، با محبت و دوستی همسر پیشین سازگار نیست و به علاوه، موجب جریحه دار ساختن عواطف بستگان متوفی می شود و نیز به جهت اطمینان از خالی بودن رَحِم زن از نطفه شوهر سابق، اسلام، حکم به عده وفات می کند؛ به این معنا که زن پس از مرگ شوهر، باید چهار ماه و ده روز صبر کند و پس از آن، تصمیم برای ازدواج مجدد با خود اوست و اگر خواست ازدواج کند، خویشاوندان شوهرش نباید بر اساس عادات و رسومی که ریشه در جهالت، بخل و حسد دارد، او را از انتخاب شوهر بازدارند؛ زیرا اسلام این حق را برای وی به رسمیت شناخته و کسی نمی تواند او را از این حق بازدارد. در گذشته، ستم های بزرگی در این باره جاری بوده است. برخی، پس از مرگ شوهر، زن را آتش می زدند و یا او را با شوهرش زنده به گور می کردند. برخی نیز بر او واجب می کردند تا یک سال یا بیشتر صبر کند. این عقیده در میان جوامع امروزی نیز کم و بیش وجود دارد و موجب تقبیح ازدواج زنان بیوه گشته است. این آیه، تمام این عقاید خرافی را باطل اعلام کرده و با قانون متعادل عده وفات، هم احترام شوهر سابق را حفظ نموده و هم زن را در مورد ازدواج مجدد از محدودیت خارج کرده است.

پیام: مرگ، نابودی نیست؛ بلکه بازپس گرفتن کامل روح از جسم است. «يَتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ» (کلمه «توفی» به معنای گرفتن کامل است).

آیه ۲۳۵

واژه: عُقْدَةُ: گره زده شده. (اسم مصدر از مادهٔ عقد: گره زدن) (به ازدواج، «عقده» گفته شده است؛ زیرا نوعی گره زدن و ایجاد علقه بین زنان و شوهران است).

۲- حکم فقهی ازدواج با زنان بیوه در حال عدّه

طبق فتوای فقها یکی از مواردی که زن بر مرد حرام ابدی می‌شود، ازدواج در ایام عدّه است؛ به این معنا که علاوه بر این که ازدواج با زن در حال عدّه حرام است و عقد هم باطل است، آن زن برای همیشه بر آن مرد حرام می‌شود؛ یعنی حتی پس از پایان مدت عدّه نیز نمی‌تواند با آن زن ازدواج کند.

۳- حکم خواستگاری از زنان بیوه

در این آیه، خواستگاری از زنان بیوه در حال عدّه جایز دانسته شده است؛ مشروط بر این که به‌طور صریح نباشد و با کنایه و اشاره باشد؛ زیرا آن‌ها در ماتم از دست دادن شوهر سابق خویش هستند. همچنین اگر کسانی در دل خود تصمیم به ازدواج با این زن‌ها بگیرند، اشکالی ندارد؛ هر چند که آن‌ها در عدّه هستند. علت این حکم نیز این است که خداوند از نیات درونی انسان‌ها آگاه است و می‌داند که برخی بالأخره خواستهٔ خود را با آن‌ها در میان خواهند گذاشت. به همین دلیل، این اجازه را به مردان داد که در حال عدّه، تصمیم به ازدواج با آن‌ها را در دل بگیرند و یا حتی به‌طور اشاره و تعریض، از آنان خواستگاری نمایند، ولی حق ندارند که با آن‌ها قرار ازدواج مخفیانه بگذارند.

پیام: توجه به زمان و شرائط در کیفیت طرح پیشنهادات، یک اصل است.

«عَرَضْتُمْ ... قُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا»

آیه ۲۳۶

واژه: مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ: تا زمانی که هنوز با آنان آمیزش نکرده‌اید. (مَسَّ: تماس گرفتن دو چیز با یکدیگر، در این جا کنایه از عمل زناشویی است).

۴- حکم طلاق پیش از تعیین مهریه

طبق حکم این آیه، مرد می‌تواند پس از انجام مراسم عقد حتی پیش از آمیزش جنسی با زن و یا پیش از آن که مهریه‌ای برای او تعیین کند، زن را طلاق بدهد. در چنین صورتی، اگر از پیش، مهریه‌ای برای زن تعیین نشده بود، مرد مکلف است که مبلغی را به‌عنوان مهریه به زن بدهد و میزان آن بستگی به وسع و توان مالی مرد دارد؛ به گونه‌ای که اگر ثروتمند باشد، بیشتر بدهد و اگر فقیر باشد، کمتر بدهد.

۵- وجوب احسان به نامزد سابق

عبارت «حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ» اشاره به علت این حکم دارد که چون در غالب این موارد، دیگر زن با اقبال مردان مواجه نمی‌شود؛ بنابراین، احسان و نیکوکاری ایجاب می‌کند که مرد، نامزد سابق خویش را رها نسازد و در حدّ توان خود، وی را از متاع دنیا بهره‌مند سازد. برخی نوع تعبیر موجود در آیه را دلیل بر استحبابی بودن حکم دانسته‌اند، ولی بر اساس روایات، نوع حکم در آیه وجوبی می‌باشد.

پیام: عَقَّتْ کلام، یک ارزش است، به جای تصریح به مسایل زناشویی، خداوند می‌فرماید: «مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ».